آزمون
اطلاعات سیاسی، اجتماعی
و مبانی حقوقی

در اصطلاح خاص، قانون به قواعدی گفته می شود که با تشریفات مقرّر در قانون اساسی توسط مجالس قانون گذاری وضع می شود.

«اعمال قوه ی مقننه از طریق مجلس شورای اسلامی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می شود ...»

در تعریف قانون پنج وصف یا خصوصیت وجود دارد.

۱- کلیّت و عمومیّت داشته باشد. ۲- الزام آور باشد.

۳- تنظیم کننده ی روابط اجتماعی باشد. ۴- عادلانه باشد.

۵- اجرای آن از طرف دولت، تضمین شده باشد.

قانون عبارت از قاعده ی کلی و الزام آوری است که به منظور ایجاد نظم و استقرار عدالت بر زندگی اجتماعی انسان حکومت می کند و اجرای آن از طرف دولت تضمین می شود.

اهمیت و لزوم قانون

انسان ها به صورت جدا از هم نمی توانند زندگی کنند و برای زندگی با همنوعان خود نیازمند این هستند که قواعدی بر این روابط حاکم باشد و از همین جا ضرورت و لزوم جاری شدن قانون بین آن ها احساس می شود. تقریباً از ابتدای خلقت انسان، قوانینی در جوامع بشری حکمفرما بوده است اما با پیشرفته شدن زندگی، این قواعد پیچیده تر شده به گونه ای که امروز انسان ها برای بیشتر امور زندگی نیاز به آموزش قوانین و مقررات خاصی دارند. همان طور که می دانیم خواسته های انسان ها با همدیگر شباهت زیادی دارد و مردم در یک جامعه کم و بیش چیزهای مشابهی را طالب اند.

مراحل قانون گذاری

تصویب قانون سه مرحله دارد که پس از طی این مراحل به صورت قاعده ی حقوقی در می آید و احترام و رعایت آن برای همه الزامی می شود. این مراحل عبارت اند از:

۱- تصویب قانون ۲- امضای قانون ۳- انتشار قانون

۱- تصویب قانون

برای تصویب قانون، چه دولت و چه مجلس شورای اسلامی می توانند مستقلاً اقدام کنند. اگر پیشنهاد تصویب قانون از طرف دولت صورت گیرد، به آن لایحه می گویند. در اصطلاح حقوقی متن پیشنهادی نمایندگان **طرح** نامیده می شود. اصل هفتاد و چهار قانون اساسی می گوید :

«...طرح های قانونی به پیشنهادحداقل پانزده نفراز نمایندگان، در مجلس شورای اسلامی قابل طرح است.»

قانون اساسی

کلیه ی قواعدی که حاکم براساس حکومت و صلاحیت قوای کشور هستند و حقوق و آزادی های فردی درآن بیان شده است قانون اساسی نامیده می شودکه این قانون برتر از سایر قوانین است.

قانون اساسی به معنای قدرت، انتقال قدرت واجرای آن است.

در تنظیم قانون اساسی، اصول زیر باید مورد تأکید قرار گیرد:

۱- موازین و اصول حاکم بر روابط سیاسی افراد با دولت

۲- چگونگی تنظیم روابط نهاد های سیاسی کشور

۳- چگونگی تقسیم قدرت در میان نهادهای سیاسی کشور (تفکیک قوا)

بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

تجربه ی ده ساله ی اجرای قانون اساسی در جمهوری اسلامی ایران، نارسایی های را درآن آشکار کرد.در سال ۱۳۶۸ جمعی از نمایندگان با نگارش نامه ای از امام خمینی(ره) برای تجدید نظر در بعضی ازاصول قانون اساسی در خواست صدور مجوز کردند امام خمینی نیز هیئتی را مأمور تجدید نظر در قانون اساسی نمودند.که به « شورای بازنگری قانون اساسی» معروف شد. پس از انجام تغییرات لازم در قانو اساسی، روز پنجم مردادماه ۱۳۶۸ به همه پرسی گذاشته شد ومردم نیز آرا تأیید کردند .

ترکیب شورای بازنگری قانون اساسی به شرح زیر است.

- اعضای شورای نگهبان
- رؤسای قوای سه گانه
- اعضای ثابت مجمع تشخیص مصلحت نظام
- پنج نفر از اعضای مجلس خبرگان رهبری
- ده نفربه انتخاب مقام رهبری
- سه نفر از هیئت وزیران
- سه نفر از قوه ی قضائیه

ـ ده نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی

ـ سه نفر از دانشگاهیان

مصوبات شورای بازنگری پس از تأیید وامضای مقام رهبری باید از طریق مراجعه بـه آرای عمومی با تأیید اکثریت مطلق شرکت کنندگان در همه پرسی برسد.

همچنین،براساس ماده ی۹۷۶ قانون مدنی اشخاص زیر تبعه ی ایران محسوب می شوند.

۱- کلیه ی ساکنین ایران به استثنای اشخاصی که تبعیت خارجی آن مسلم باشد.

۲- کسانی که پدر آن ها ایرانی است.

۳- کسانی که در ایران متولد شده اند.

۴- کسانی که در ایران از پدر ومادرخارجی که یکی از آن ها در ایران متولدشده، به وجود آمده اند.

۵- کسانی که درایران از پدری که تبعه ی خارجه است به وجود آمده و بلافاصله پـس از رسیدن به سن هجده سال تمام لااقل یک سال دیگر در ایران اقامت کرده باشند.

۶- هر زن تبعه ی خارجی که شوهر ایرانی اختیار کند.

۷- هرتبعه ی خارجی که تابعیت ایران را تحصیل کرده باشد.

۲-۱- شرایط کسب تابعیت ایرانی

هرزن خارجی که با مرد ایرانی ازدواج کند به تابعیت ایران درمی آید. همچنین کسانی که دارای شرایط زیر باشند.

کسانی که ۱۸ سال تمام داشته و پنج سال متوالی یا متناوب در ایران ساکن بوده باشند و یا اینکه در خارج از ایران برای دولت ایران خدمت کرده باشند.

همچنین کسانی که به امور عام المنفعه ی ایران خدمت یا مساعدت شایانی کرده باشند

ویا اشخاصی که دارای زن ایرانی هستند واز او دارای فرزند می باشند.ویا دارای مقامات عالی علمی ومتخصص در امور عام المنفعه می باشند در صورتی که تقاضای تابعیت کنند ودولت صلاح بداند بدون رعایت شرایط اقامت ممکن است بـا تـصویب هیئـت دولـت بـه تابعیت ایران پذیرفته شوند. اشخاصی که تابعیت ایرانی کرده باشند نمی توانند به مقامات زیر نایل شوند.

ـ ریاست جمهوری ومعاونین او

ـ عضویت در شورای نگهبان وریاست قوه ی قضائیه
ـ وزارت، کفالت وزارت، استانداری وفرمانداری
ـ عضویت در مجلس شورای اسلامی
ـ استخدام در وزارت امور خارجه ونیز احراز هر گونه پست ویا مأموریت سیاسی
ـ قضاوت
ـ عالی ترین رده ی فرماندهی در ارتش و سپاه و نیروی انتظامی
ـ تصدی پست های مهم اطلاعاتی وامنیتی

۳-۱- امت

نبایدملت را با امت یکی دانست.امت یک مفهوم اعتقادی وایمانی است وآن معمولاً گروه ها، اقوام ونژادهای مختلف را در بر می گیرد، حال آنکه ملت یک مفهوم سیاسی است.

امام(ره) می فرمایند:

«یک حکومت جمهوری اسلامی، اما جمهوری است برای این که بـه آرای اکثریـت مـردم متکی است و امّا اسلام، برای این که قانون اساسی اش عبارتند از قانون اسلام...»

استاد شهید مطهری نیز تعریف زیر را از جمهوری اسلامی ارائه می دهد:

«...جمهوری اسلامی از دو کلمه مرکب شده است، کلمه ی جمهوری و کلمه ی اسـلامی، کلمه ی جمهوری، شکل حکومت پیشنهاد شده را مشخص می کنـد و کلمـه ی اسـلامی محتوای آن را.»

شرایط و صفات رهبر

قانون اساسی دراصل یکصدو نهم شرایط و صفات رهبر را به شرح زیر بیان کرده است:

۱- صلاحیت علمی لازم برای افتاء در ابواب مختلف فقهی

یکی از شرایط رهبری فقیه بودن و داشتن صلاحیت علمی در حدی است که توانایی افتاء درابواب مختلف فقهی راداشته باشد.درعلم اصول،فقیه به کسی گفته می شود که توانایی علمی برای استنباط احکام الهی ازمنابع و ادله ی شرعی (کتـاب، سـنت، اجمـاع وعقـل) براساس روش متداول فقهی را داشته باشدو برمقدمات علمی لازم کاملاً مطلع باشد.

۲- عدالت و تقوای لازم برای رهبری امت اسلام

ازدیگرشرایط رهبری، داشتن صلاحیت تقوایی وعدالت می باشد که در همه حال بر هوای

نفس خویش مسلط بوده و جز اطاعت فرمان خدا تحت تأثیر انگیزه ی دیگری قرار نگیرد.

۳- بینش صحیح سیاسی و اجتماعی

رهبر باید از بینش صحیح سیاسی و اجتماعی برخوردار باشد تا بتواند حوادث و وقایع را به درستی تحلیل کند و حافظ دین و پاسدار منافع ومصالح عموم مردم باشد.

۴- مدیریت و تدبیر

رهبرباید توانایی اداره ی جامعه را داشته باشد تا بتواند ازعهده ی اجرای وظایف سنگین خود برآید.

۵- قدرت و شجاعت

قدرت و شجاعت لازم برای مقابله باحوادث سخت و دشمنان قدرتمند از دیگر خصوصیات و شرایط رهبری می باشد.

مسئولیت های رهبری

برخلاف نظام های سیاسی خود کامه که در آن شخص پادشاه و رئیس حکومت از هرگونه مسئولیتی مبرّاست، درنظام جمهوری اسلامی ایران،قانون اساسی مسئولیت های متعددی را متوجه مقام رهبری دانسته است.

به موجب اصل یکصدو هفتم قانون اساسی: «... رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوی است»

« دارایی رهبر... همسر و فرزندان (ایشان) قبل و بعداز خدمت، توسط رئیس قوه ی قضائیه رسیدگی می شود که بر خلاف حق افزایش نیافته باشد.»

همچنین خبرگان رهبری بر اعمال رهبر نظارت دارد. بر طبق اصل یکصدو و یازدهم قانون اساسی:« هرگاه رهبر از انجام وظایف خود ناتوان شود، یا فاقدیکی از شرایط مذکور در اصول پنجم و یکصدو نهم گردد، یا معلوم شود از آغاز فاقد بعضی از شرایط بوده است از مقام خود بر کنار خواهد شد ...»

تشخیص این امربه عهده ی خبرگان رهبری است.قانون اساسی با صراحت مقام رهبری را درمقابل مجلس خبرگان،مسئول می داند. بنابراین، جایگاه مقام رهبری و شأن ایشان مانع از اعمال نظارت از سوی خبرگان نمی شود.

۲- وظایف رهبری نسبت به قوه ی مجریه

ریاست قوه ی مجریه با رئیس جمهور است اما به موجب اصل یکصدو دهم قانون اساسی آنچه در حوزه ی قوه ی مجریه مستقیماً به عهده ی رهبری است به شرح زیر می باشد.

* فرماندهی کل نیرو های مسلح
* اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها
* نصب وعزل و قبول استعفای رئیس ستاد مشترک
* نصب و عزل وقبول استعفای فرمانده ی کل سپاه پاسدارن انقلاب اسلامی
* نصب وعزل و قبول استعفای فرماندهان عالی نیروهای نظامی و انتظامی
* امضای حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم
* عزل رئیس جمهور با در نظر گرفتن مصالح کشور پس از حکم دیوان عالی کشور مبنی بر تخلف وی از وظایف قانونی، یا رأی مجلس شورای اسلامی به عدم کفایت وی
* فرمان همه پرسی

۳- وظایف رهبری در قوه ی مقننه

به موجب اصل نود و سوم قانون اساسی، قوه ی مقننه بدون وجود شورای نگهبان رسمیت نداردو کلیه ی مصوبات مجلس باید به تأیید شورای نگهبان برسد. همچنین نظارت برانتخابات مجلس شورای اسلامی بر عهده ی شورای نگهبان است.

۴- وظایف رهبری در قوه ی قضائیه

* نصب و عزل رئیس قوه ی قضائیه
* عفو و تخفیف مجازات محکو مین، پس از پیشنهاد رئیس قوه ی قضائیه

۵- وظایف رهبری در سایرنهادها

۱- تعیین اعضای ثابت و متغیر مجمع تشخیص مصلحت نظام
۲- تعیین دو نماینده به منظور حضور در شورای عالی امنیت ملی
۳- نصب وعزل رئیس سازمان صداو سیما

قوه ی مقننه:

یکی از ارکان مهم هر نظام سیاسی قوه ی مقننه می باشد. در کشورهای مختلف قوه ی

مقننه به صورت یک مجلسی یا دو مجلسی است.
در جمهوری اسلامی ایران این قوه مبتنی بر نظام یک مجلسی است که در هیئت مجلس شورای اسلامی،از نمایندگان ملت که به طورمستقیم و با رأی مخفی انتخاب می شوند، تشکیل می گردد. دوره ی نمایندگی مجلس چهار سال است که به دلیل اهمیت وجایگاه مجلس، انتخابات هر دوره بایدپیش از پایان دوره ی قبل، برگزار شود به طوری که کشور درهیچ زمانی بدون مجلس نباشد.عده ی نمایندگان مجلس ۲۹۰ نفر است که از سراسر کشور و از مناطق مختلف و نمایندگان اقلیت های دینی انتخاب می شوند.

ساختار مجلس شورای اسلامی

۱- تشکیل و افتتاح مجلس

پس ازبرگزاری انتخابات،جلسات مجلس شورای اسلامی با حضوردو سوم نمایندگان رسمیت می یابدپس از تشکیل و افتتاح مجلس و قبل از اقدام به هر امری هیئت رئیسه ی سنّی و موقت اداره ی جلسات مجلس را به عهده می گیرد.مسن ترین فرد از نمایندگان حاضر در اولین جلسه ی مجلس به عنوان رئیس سنی و فرد مسنّ بعدی به عنوان نایب رئیس و دو نفر از جوان ترین نمایندگان حاضر به سمت منشی معین می شوند و در جایگاه هیئت رئیسه قرار می گیرند.درصورت تساوی سن، وظیفه ی هیئت رئیسه ی سنّی با قید قرعه از بین مسن ترین و جوان ترین نمایندگان حاضر انتخاب خواهند شد.

۲- هیئت رئیسه ی دائم

اداره ی جلسات مجلس شورای اسلامی با هیئت رئیسه می باشد. اعضای هیئت رئیسه برای مدت یک سال با رأی نمایندگان انتخاب می شوند. هیئت رئیسه مرکب از رئیس، دونایب رئیس، شش منشی و سه کارپرداز است.
رئیس مجلس باید در اداره ی مجلس و مراعات حقوق نمایندگان بی طرفانه عمل کند.

۳- کمیسیون ها

کمیسیون های مجلس به عنوان گروه های کوچک تر و تخصصی تر مجلس به شمار می روند، که براساس اصل تقسیم کار و تسهیل کار قانون گذاری و جلوگیری از اتلاف وقت مجلس تشکیل می شود. نمایندگان براساس تخصص و علاقه ی خود در کمیسیون های مختلف عضویت می یابند.

به طور کلی کمیسیون های مجلس به کمیسیون های دائم و موقت تقسیم می شوند. مسئولیت اصلی کمیسیون های دائمی در امور مستمر مجلس است و تشکیل آن ها متناسب با کارهای اجرایی کشور می باشد.هیئت رئیسه ی مجلس می تواند کمیسیون موقت خاصی، که افراد آن از طرف کمیسیون های مربوط به آن انتخاب می شوند،تشکیل دهد و طرح و لایحه را به آن کمیسیون ارجاع نماید.

۴- جلسات مجلس

مطابق آیین نامه ی داخلی مجلس، نمایندگان باید در روزی که از قبل برای تشکیل جلسه معین می شود، در مجلس حاضر شوند ودر نهایت تا ۱۵ دقیقه پس از تشکیل جلسه در صحن علنی حضور یابند و در صورت تأخیر، از طرف هیئت رئیسه توبیخ خواهند شد. مذاکرات مجلس علنی است و گزارش کامل آن باید به طور مستقیم از طریق رادیو و روزنامه ی رسمی کشور برای اطلاع عموم منتشر شود.

دستور جلسات مجلس معمولاً بررسی طرح ها و لوایح، استیضاح، و یا سوال نمایندگان از هیئت وزیران یا هر یک از وزراست.دستور هفتگی مجلس باید به طور مرتب از طرف هیئت رئیسه ی مجلس و روسای کمیسیون ها تهیه و پس از چاپ و توزیع بر لوحه ی مخصوص نصب شود.

قوه ی مجریه

به کلیه ی متصدیان و دستگاه هایی که کار ویژه ی آن ها جنبه ی اجرایی دارد قوه ی مجریه می گویند.به موجب اصل شصتم قانون اساسی ؛ اعمال قوه ی مجریه جز در اموری که مستقیماً بر عهده ی رهبری گذاشته شده است از طریق رئیس جمهور و وزیران است.

جایگاه و مسئولیت های رئیس جمهور

پس از مقام رهبری رئیس جمهور عالی ترین مقام رسمی کشوراست و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه ی مجریه را جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می شود بر عهده دارد.

رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی و یا قوانین عادی به عهده دارد در برابر ملت،رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول است و موظف است مصوبات مجلس یا نتیجه ی همه پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضا

کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد.

به موجب اصل یکصد وبیست و هشتم، سفیران به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می شوند.رئیس جمهور استوارنامه ی سفیران را امضا می کند و استوارنامه ی سفیران کشورهای دیگر را می پذیرد. اعطای نشان های دولتی نیز با رئیس جمهور است.تعیین سرپرست موقت برای وزارت خانه های بدون سرپرست و همچنین عزل وزیران نیز از اختیارات رئیس جمهور می باشد.

همکاران رئیس جمهور

با توجه به تنوع و گستردگی وظایف رئیس جمهور، قانون اساسی اجازه داده است تا رئیس جمهور برای انجام وظایف سنگین خود همکارانی انتخاب نماید. همکاران رئیس جمهور شامل معاونان، نمایندگان ویژه و هیئت وزیران می باشند که با همکاری رئیس جمهور مسئولیت قوه ی مجریّه را به عهده دارند

۱- معاونان رئیس جمهور

«رئیس جمهور می تواند برای انجام وظایف قانونی خود معاونانی داشته باشد. معاون اول رئیس جمهور با موافقت وی اداره ی هیئت وزیران و مسئولیت هماهنگی سایر معاونت ها را به عهده خواهد داشت.»

رؤسای سازمان های انرژی اتمی، تربیت بدنی، محیط زیست و مدیریت و برنامه ریزی توسط رئیس جمهور منصوب می شوند و به عنوان معاون او انجام وظیفه می کنند.

۲- نمایندگان ویژه

در اداره ی امور کشور ، ممکن است وقایعی پیش آیدکه درچارچوب وظایف مستقیم هیچ یک از وزارت خانه ها و دستگاه های اجرایی قرار نگیرد. حلّ و فصل این گونه امور از نظر سازمانی و مادی به نحو ویژه باید صورت گیرد.مسائلی مانند جنگ و عوارض طبیعی(سیل، زلزله و ...) از مواردی است که در مواقعی نماینده ی ویژه، از طرف رئیس جمهور، برای پیگیری آن ها انتخاب شده است.

۳- هیئت وزیران (هیئت دولت)

هیئت دولت متشکل از رئیس جمهور، وزیران ومعاونان رئیس جمهور است.ریاست هیئت وزیران با رئیس جمهور است که برکار وزیران نظارت دارد و با اتخاذ تدابیر لازم با

هماهنگ ساختن تصمیم های وزیران وهیئت دولت می پردازد وبا همکاری وزیران، برنامه و خط و مش دولت را تعیین و قوانین را اجرا می کند. در صورت موافقت رئیس جمهور معاون اول او می تواند ریاست جلسه ی هیئت دولت را بر عهده بگیرد.

قوه ی قضائیه

براساس اصل یکصدو پنجاه وششم قانون اساسی قوه ی قضائیه قوه ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی واجتماعی مردم ومسئول تحقق بخشیدن با عدالت است.

اهداف قوه ی قضائیه

به‌موجب اصل یکصد و پنجاه و ششم قانون اساسی اهداف قوه ی قضائیه به شرح زیر است:

- پشتیبانی از حقوق و آزادی و امنیت مالی وجانی افراد جامعه در برابر تعرّضات افراد دیگر، گروه ها ودولت
- حمایت از حقوق و امنیت جامعه در برابر تعرضات افراد وگروه ها.
- تأمین عدالت در سراسر جامعه

وظایف قوه ی قضائیه

قوه ی قضائیه برا ی رسیدن به اهداف خود وظایف زیر را بر عهده دارد:

۱- رسیدگی وصدور حکم در مورد تظلّمات، تعدّیات، شکایات، حلّ و فصل دعاوی ورفع خصومات واخذ تصمیم واقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه که قانون معین می کند.

۲- احیای حقوق عامه وگسترش عدل وآزادی های مشروع.

۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین.

۴- کشف جرم وتعقیب ومجازات وتعزیر مجرمین واجرای حدود ومقررات مدون جزایی اسلام.

۵- اقدام مناسب برای پیش گیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

ریاست قوه ی قضائیه

به موجب اصل یکصدو پنجاه وهفتم قانون اساسی، مقام رهبری یک نفر مجتهدعادل وآگاه به امورقضایی ومدیر و مدبر را برای مدت ۵ سال به عنوان رئیس قوه ی قضائیه تعیین می نماید.

رئیس قوه ی قضائیه وظایف زیر را به عهده دارد.

۱- ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری

۲- تهیه ی لوایح قضایی متناسب با جمهوری اسلامی

۳- استخدام قضات عادل وشایسته وعزل ونصب آن ها و تغییر محل مأموریت وتعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند این ها از امور اداری، طبق قانون.

وزیر دادگستری

وزیر دادگستری از میان کسانی که رئیس قوه ی قضائیه به رئیس جمهور پیشنهاد می کند، انتخاب می گردد. باتوجه به اصل یکصدو شصتم قانون اساسی برای انتخاب وزیر دادگستری همکاری رئیس جمهور ورئیس قوه ی قضائیه لازم است به موجب اصل شصتم قانون اساسی وزیر دادگستری مسئولیت کلیه ی مسائل مربوط به روابط قوه ی قضائیه با قوه ی مجریه وقوه ی مقننه را بر عهده دارد.

رئیس قوه ی قضائیه می تواند اختیارات تام مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی غیر قضات را به وزیر دادگستری تفویض کند.

دادگاه ها

برای رسیدگی به دعاوی مردم واحقاق حقوق آن ها ، اعمال قوه ی قضائیه توسط دادگاه های دادگستری صورت می گیرد که باید طبق موازین اسلامی تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی وحفظ حقوق عمومی وگسترش و اجرای عدالت و اقامه ی حدود الهی بپردازد

شورای نگهبان

شورای نگهبان یکی از نهاد های مهمی است که در قانون اساسی وظایف متعددی برای آن در نظر گرفته شده است.چنان چه در اصل دوم متمم قانون اساسی مشروطیت نیز مقرر شده بود تا پنج نفر از علمای طراز اوّل در مجلس شورای ملّی حضور یابند تا قوانین مخالف شرع واسلام تصویب نشود البته این قانون هیچ گاه امکان اجرا پیدا نکرد.

ترکیب شورای نگهبان

شورای نگهبان ازنظر اعضا دارای ترکیب دوگانه حقوق دان وفقیه است.براساس نود ویکم ونود ودوم قانون اساسی، شورای نگهبان دارای ۱۲ عضو است که برای مدت۶ سال انتخاب می شوند.۶ نفر از این اعضا، فقهای عادل و آگاه به مقتضیّات زمان و مسائل روز هستند که توسط مقام رهبری انتخاب می شوند و ۶ نفر دیگر حقوق دان اند که در زشته های

حقوق تخصص دارند.

وظایف شورای نگهبان

۱- پاسداری از شرع و قانون اساسی

۲- تفسیر قانون اساسی

۳- نظارت بر انتخابات

اصل هفتم قانون اساسی در باره شورا ها می گوید:

« طبق دستور قرآن کریم « وامرهم شوری بینهم» و« شاورهم فی الامر» شورا ها: مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا، ونظایر این ها از ارکان تصمیم گیری واداره ی امور کشورند...«

اصل یکصدو دوم قانون اساسی در این باره می گوید:

«شورای عالی استان ها حق دارد در حدود وظایف خود طرح های تهیه کرده ومستقیماً یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کند این طرح ها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.

اصل یکصدو ششم قانون اساسی در این خصوص مقرر می دارد:

انحلال شوراها جز در صورت انحراف از وظایف قانونی ممکن نیست و شورا در صورت اعتراض به انحلال، حق دارد به دادگاه های صالح شکایت کند و دادگاه موظف است خارج از نوبت به آن رسیدگی نماید.

روند تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام

مسئولان نظام درنامه‌ای از امام خمینی(ره) درخواست تشکیل مرجعی برای حل اختلاف بین مجلس وشورای نگهبان شدند ، که این مرجع بتواند با تشخیص مصلحت نظام و جامعه ، « حکم حکومتی» را بیان کند.امام خمینی(ره) در تاریخ ۱۳۶۶/۱۱/۱۷ فرمانی را صادر کردند که با توجه به آن، مجمع تشخیص مصلحت تشکیل گردید.

وظیفه ی اصلی این مجمع، حلّ اختلاف مجلس وشورای نگهبان بود امادرمواردی نیز اقدام به تصویب قانون می کرد. بعد از پایان جنگ تحمیلی، امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۳۶۷/۱۰/۸ طیّ نامه ای خطاب به اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام ، اختیار قانون

گذاری را از مجمع سلب نمودند وصلاحیت آن را فقط محدود بـه رسـیدگی بـه اخـتلاف مجلس و شورای نگهبان نمودند.

وظایف واختیارات مجمع تشخیص مصلحت نظام

فلسفه ی اصلی تشکیل مجمع این است که جریان قانون گذاری مجلس متوقف نشود، بـا در نظر گرفتن مصالح نظام، اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان، تصمیم گیری کند.

- مقام رهبری سیاست های کلّی نظام جمهوری اسلامی ایران را پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین می نماید.(بند یک اصل یکصدو دهم)
- در صورتی که معضلات نظام از طریق عادی قابل حل نباشد پس از ارجاع مقام رهبری، در مجمع تشخیص مصلحت نظام مطرح خواهد شد.(بند ۸ اصل یکصدو دهم)
- مقام رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام طیّ حکمـی خطـاب بـه رئیس جمهور موارد اصلاح یا تتمیم قانون اساسی را بـه شـورای بـازنگری قـانون اساسـی پیشنهاد می نماید.(اصل یکصدو هفتادو هفتم)

شورای عالی امنیت ملی

یکی از وظایف مهم هر حکومتی تأمین امنیت اجتماعی وفردی است.

به موجب اصل یکصدو هفتادو ششم، به منظور تـأمین منـافع ملّـی وپاسـداری از انقـلاب اسلامی وتمامیت ارضی وحاکمیت ملّی، شورای عالی امنیت ملی با ریاست رئیس جمهـور وبا عضویت اعضای زیر تشکیل می شود:

۱- رؤسای قوای سه گانه

۲- رئیس ستاد فرماندهی کلّ نیروهای مسلح

۳- مسئول امور برنامه وبودجه

۴- دو نماینده به انتخاب مقام رهبری

۵- وزرای امور خارجه، کشور واطلاعات

۶- وزیر مربوط وعالی ترین مقام ارتش وسپاه، حسب مورد.

ترکیب شورای عالی امنیت ملی نشان دهنـده ی جایگـاه آن در سـاختار سیاسـی کـشور است.شورای عالی امنیت ملی به تناسب وظایف خود شورای فرعی از قبیل شورای دفاع و شورای امنیت کشور را تشکیل می دهد. ریاست هر یک از شوراها با رئیس جمهوری یا

یکی از اعضای شورای عالی است که از طرف رئیس جمهوری تعیین می شود.
مصوبات شورای عالی امنیت ملی پس از تأیید مقام رهبری قابل اجراست.

وظایف شورای عالی امنیت ملّی

۱- تعیین سیاست های دفاعی — امنیتی کشور در محدوه ی سیاست های کلّی تعیین شده از طرف مقام رهبری
۲- هماهنگ نمودن فعالیت های سیاسی ، اطلاعات، اجتماعی فرهنگی واقتصادی در ارتباط با تدابیر کلّی دفاعی — امنیتی
۳- بهره گیری از امکانات مادی ومعنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی وخارجی.

اصل یکصدو شصت و پنجم قانون اساسی نیز می گوید:

« محاکمات، علنی انجام می شود وحضور افراد بلامانع است مگر آن که به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوی تقاضا کنندکه محاکمه علنی نباشد.

قانون آیین دادرسی کیفری نیز به پیروی از قانون اساسی در ماده ی۱۸۸، محاکمات را علنی اعلام کرده است. به استثنای مواردی که دادگاه تشخیص دهد؛ در موارد زیر محاکمات به تشخیص دادگاه، غیر علنی برگزار می شود:

- اَعمال منافع عفت وجرایمی که برخلاف اخلاق حسنه باشد .
- امور خانوادگی یا دعاوی خصوصی که به درخواست طرفین باشد.
- در صورتی که علنی بودن محاکمات، مخلّ امنیت یا احساس مذهبی باشد.

همچنین هنگام رسیدگی به جرایم اطفال(یعنی کسانی که کمتر از۱۸سال داشته باشند.)، محاکمه به طور غیر علنی برگزار می شود.منظور از علنی بودن محاکمه، عدم ایجاد مانع جهت حضور افراد در دادگاه است ولی انتشار آن در رسانه های گروهی قبل از قطعی شدن حکم مجاز نخواهد بود ومتخلف از این امر، مجازات خواهد شد.

طبق اصل بیست و دوم قانون اساسی :

« حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن، وشغل اشخاص از تعرض مصون است، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.»

در خصوص امنیت مسکن، ماده ی ۵۸۰ قانون مجازات اسلامی مقرر می دارد:

هریک از مستخدمان ومأموران قضایی یا غیر قضایی با کسی که خدمت دولتی به او ارجاع شده باشد، اگر بدون ترتیب قانونی به منزل کسی بدون اجازه ورضای صاحب منزل داخل شود به حبس از یک ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

۲/۷- ممنوعیت شکنجه

شکنجه به معنای آزارو اذیت روحی وجسمی است که معمولاً به شخصی که وارد می شود تا اورا با انجام عملی مجبور کنند یا از انجام عملی باز دارند.

اصل سی و هشتم دراین باره می گوید:

« هر گونه شکنجه برای گرفتن اقرار ویا کسب اطلاع ممنوع است ، اجبار شخص با شهادت اقرار یا سوگند مجاز نیست وچنین شهادت، اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است. متخلفِ از این اصل مجازات می شود.»

دراجرای این اصل قانون اساسی ماده ی۵۷۸ قانون اساسی اعلام می دارد.

هریک از مستخدمان ومأموران قضایی یا غیر قضایی دولتی برای این که متهمی را مجبور به اقرار کند اگر او را اذیت وآزار بدنی نماید. علاوه بر قصاص یا پرداخت دیه حسب مورد به حبس از ۶ ماه تا۳ سال محکوم می گردد وچنان چه کسی در این خصوص دستور داده باشد فقط دستور دهنده به مجازات حبس مذکور محکوم خواهد شد.

قرآن کریم در این خصوص می فرماید:

«آن‌بندگانی که چون سخن حق‌بشنوند نیکوتر آن را عمل کنند،آنان‌هستند که خدا آن ها را به لطف خاص خود هدایت فرموده و هم آنان به حقیقت، خردمندان عالم هستند.»

درباره ی آزادی عقیده و عدم پذیرش اجباری دین نیز می فرماید:

«کار دین به اجبار نیست ؛ راه هدایت و ضلالت برهمه کس روشن گردیده است» اساسی هم در اصول متعددی، حقّ آزادی عقیده را به رسمیت شناخته است.اصل دوازدهم، احترام به سایرمذاهب اسلامی را مورد تأکید قرار داده و دراصل سیزدهم نیز آمده است که «اقلیت های دینی شناخته شده دراجرای مراسم دینی خود آزادند» و اصل چهاردهم قانون اساسی، دولت را موظف می کند تا با غیرمسلمانان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی رفتار نماید و حقوق انسانی آن ها را رعایت کند.

در عصر کنونی، مهم ترین جنبه ی آزادی بیان را می توان درآزادی مطبوعات، به طور

اعم، مشاهده نمود. منظور از آزادی مطبوعات، آزادی انتشار مطالب باروش هـای مختلـف مانند کتاب، مجله و روزنامه است.

اصل بیست وچهارم قانون اساسی اشعار می دارد :

«نشریات و مطبوعات دربیان مطالب آزادند، مگر آن که مخل به مبـانی اسـلام یـا حقـوق عمومی باشد ...»

آزادی تجمع و انجمن ها

آزادی‌اجتماعات شامل دو گونه تجمع‌است؛ یکی، آزادی تجمعات وراهپیمایی‌ها و دیگری، آزادی تشکیل مجامع و انجمن هاست. تفاوت اصلی این دو در این اسـت کـه تجمعـات و راهپیمایی‌ها غالباً جنبه‌ی موقّتی‌دارد و با انگیزه های سیاسی، اجتماعی، مذهبی و صنفی برگزار می‌شود البته مجامع و انجمن‌ها نیز با همین انگیزه ها تشکیل می شود ولی موقتی و زودگذر نیست بلکه عمر این انجمن‌ها معمولاً می تواند از عمرمؤسسان آن بیشتر باشد.

۱- آزادی اجتماعات عمومی و راهپیمایی

درهرجامعه برای این که گروه‌های سیاسی، صنفی یا انجمن‌های مختلف بتوانند عقایدشان را درباره‌ی وقایع مختلف ابراز نمایند. مشخص ترین مصادیق آن تجمعات عمومی (میتینگ) و تظاهرات خیابانی است. دراصل بیست و هفتم قانون اساسی آمده است: «تشکیل اجتماعات و راهپیمایی ها،بدون حمل سلاح، به شرط آن که مخل به مبانی اسلام نباشد آزاد است.»

حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

آزادی های اقتصادی واجتماعی به مجموعه حقوقی گفته می شود که هر کس بـه عنـوان این که عضو جامعه وشهروند آن است، واجداین حقوق است.

۱- حق مالکیّت

به موجب اصل چهل وهفتم قانون اساسی مالکیّت شخصی، که از راه مشروع باشد، محترم است و« هرکس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ کس نمی تواند بـه عنوان مالکیت نسبت به کسب وکار را از دیگری سلب کند.»

بنابر اصل چهل ونهم قانون اساسی بیان شده است:

« دولت موظف است ثروت های ناشی از ربا غصب ورشوه اختلاس سرقت و سایر موارد

غیر مشروع را گرفته وبه صاحب حق رد کندودر صورت نبودن او به بیت المال بدهد. این حکم باید بارسیدگی و تحقیق وثبوت شرعی به وسیله ی دولت اجرا شود.»

۲- حق تأمین اجتماعی

شهروندان باید بتوانند درمواقعی که با مشکلات مانند از کار افتادگی، بیکاری بیماری سوانح یا حوادث دیگر مواجه می شوند؛ از حقوق مربوط به تأمین اجتماعی برخوردار شوند و برای فایق آمدن بر بسیاری از مشکلاتی که افراد از عهده ی عواقب ناشی از این رویدادها بر نمی آید، از روش های مانند « بیمه های اجتماعی » نیز استفاده می شود.
تأمین اجتماعی یکی از راه هایی است که می تواند تا اندازه ای آینده ی شهروندان را تضمین کند و امنیت خاطر بیشتری برای آن ها فراهم آورد.قانون اساسی تأمین اجتماعی را حق مسلّم شهروندان می داند که دولت مکلف به تأمین آن است.

طبق اصل بیست و نهم قانون اساسی:

« برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری پیری از کار افتادگی ، بی سرپرستی، درراه ماندگی، حوادث .سوانح ونیاز به خدمات بهداشتی ودرمانی ومراقبت های پزشکی به صورت بیمه وغیره حقی است همگانی.

۳- آزادی کار وشغل

حقّ انتخاب کار، ادامه وهمچنین استعفا و خروج از آن از جمله آزادی های کار محسوب می شود.آزادی کار و شغل یکی از نتایج آزادی شخصی و آزادی اقتصادی است که آن عبارت است از این که شخص بتواند آزادانه به کار و شغل دلخواه خود اعم از کار،پیشه،هنر،بارزگانی،صنعت و ... بپردازد و دولت و فرد دیگری نتواند مانع او شود.

اصل بیست و هشتم قانون اساسی در باره آزادی کار و شغل می گوید :

« هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است ومخالف اسلام ومصالح عمومی و حقوق دیگران نیست ، برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون برای همه ی افراد ، امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

۴- حقّ آموزش و پرورش

قانون اساسی ایران در اصول متعددی، با صراحت، حقّ آموزش و پرورش را موردتأکید قرار داده است. اصل سوم قانون اساسی، دولت را موظف می کند تا همه ی امکانات خود

را برای آموزش و پرورش وتربیت بدنی رایگان، برای تمامی افراددر کلیه ی سطوح و نیز تسهیل وتعمیم آموزش عالی به کار گیرد. اصل سی ام قانون اساسی با صراحت بیشتری به وظیفه ی دولت در تأمین آموزش و پرورش رایگان اشاره می کند.

« دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ی ملت تا پایان دوره ی متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحدّ خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد. »

اصل چهل و سوم قانون اساسی نیز آموزش وپرورش را جزو نیاز های اساسی بشر می داند و تأمین آن را از ضوابط اقتصاد ایران دانسته است.

تکالیف شهروندان

همان طور که شهروندان از حقوق مختلفی برخوردار می شوند. متقابلاً در برابر جامعه تکالیفی برعهده دارندکه باید انجام دهند. اصل چهلم قانون اساسی که از حقوق اسلامی الهام گرفته است در این باره می گوید:

« هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله ی اضراربه غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.»

مجازات خروج غیر قانونی

خروج از کشور بدون ارائه ی گذرنامه ممنوع است، هر کس بدون گذرنامه از کشور خارج شود به حبس از۱ تا ۲ سال یا پرداخت جزای نقدی محکوم خواهد شد. همچنین افرادی که از نقاط غیر مجاز وارد کشور شده یا از کشور خارج شوند به ۲ماه تا یک سال حبس یا جریمه ی نقدی محکوم می گردند. مأموران دولتی نیز مکلف اند از ورود افرادی که فاقد گذرنامه یا مدارک لازم برای ورود به ایران باشند، جلوگیری نمایند.

مدت خدمت وظیفه ی عمومی

خدمت وظیفه ی عمومی ۳۰ سال است و مراحل آن:

الف) دوره ی ضرورت ۲ سال　　ب) دوره ی احتیاط ۸ سال

پ) دوره ی ذخیره ی اوّل ۱۰ سال　　ت) دوره ی ذخیره ی دوم ۱۰ سال

البته کسانی که از سن۱۶سالگی تمام عضو بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران می شوند و به طور منظم با آن نیرو همکاری می نمایند، هر سال خدمت آنان متناسب با میزان

فعالیت معادل ۴۵ روز تا ۳ ماه خدمت وظیفه ی عمومی آنان محسوب می شود.
درصورتی که مشمولان مازاد برنیاز باشند،این مدت می تواند کاهش یابد همان طور که اکنون به موجب بیانه‌ی ستاد کل نیروهای مسلح مدت خدمت سربازی در مناطق عملیاتی محروم و دارای شرایط سخت خدمتی ۱۸ ماه و ساب=یر نقاط کشور ۲۱ ماه اعلام شده است.

همچنین اصل دهم قانون اساسی در اهمیت خانواده می گوید:

« ازآن جا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است همه ی قوانین ومقررات وبرنامه ریزی های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه ی حقوق اسلامی باشد.»

مقاصد واصول سازمان ملل متحد به ترتیبی که در منشور بیان شده است عبارتند از:

- حفظ صلح و امنیت بین المللی؛
- توسعه ی روابط مودّت آمیز در میان ملت ها برمبنای اصل برابری حقوق وحق تعیین سرنوشت.
- همکاری درجهت حل مشکلات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی وانسانی وترویج احترام برای حقوق بشر وآزادی های اساسی؛
- ایفای نقش به عنوان مرکزی برای هماهنگ ساختن اقدامات ملت ها در نیل به این مقاصد مشترک.

تعریف حقوق بشر

حقوق بشر(Human Rights) عبارت از حقوقی است که لازمه ی طبیعت انسان است وپیش از پیدایی دولت نیز وجود داشته و مافوق آن است ؛ بدین جهت دولت ها باید آن را محترم بشمارند. حقوق بشر خارج از حوزه ی اقتدار قانون گذاری بشری است و دولت یا قانون گذار نمی تواند آن را نادیده بگیرد و کسی را ازآن محروم کند.

حقوق بشر به حقوقی گفته می شود که انسان با توجه به ماهیت انسانی و خلقت خود ازآن برخوردار است. این حقوق قابل تعرض یا نقض توسط دولت ها و سایر مراجع قدرت نمی باشد و هیچ کس نمی تواند حتی با وضع قوانین آن ها را نادیده بگیرد.

دیدگاه اسلام نسبت به حقوق بشر

بی تردید از دیدگاه اسلام، انسان موجودی ارزشمند است که باید به او، به عنوان یک

موجود باشعور و دارای اراده و اختیار، به دیده ی احترام نگریست. قرآن کریم، خداوند را به لحاظ آفریدن انسان«احسن الخالقین» نامیده و هنگام بیان اندیشه های خلقت انسان به فرشتگان، از او به عنوان خلیفه و جانشین خود یاد می کند وفرشتگان را به سجده و کرنش در برابر او امر می نماید.

قرآن ،همه ی انسان ها را از نظر داشتن گوهر انسانیت و فضیلت و ارزش و حیثیت ذاتی یکی می داند و رنگ و نژاد و قومیّت و ملیّت را تنها به عنوان عامل تشخیص به حساب می آورد نه امتیاز و برتری نسبت به دیگران.

عبارت معروف حضرت علی(ع) که می فرماید: « بنده ی دیگری مباش در حالی که خدا تو را آزاد آفریده است.» تأکیدی بر توجه دادن انسان به ارزش ذاتی خود و نفی اسارت و بردگی او به هر شکل است.

فعالیت های سازمان ملل در زمینه ی حقوق بشر

سازمان ملل متحد دارای شش رکن است ویکی از ارکان آن، که در زمینه ی حقوق بشر وظایفی را برعهده دارد،مجمع عمومی است.در ماده ی ۵۵ منشور نیز حقوق بشر و آزادی های اساسی مورد تأکید قرار گرفته است و در مواد۶۲ و ۶۸ آن، برای تشویق احترام واقعی به حقوق بشر و آزادی های اساسی مورد تأکید قرارگرفته است

اسناد بین المللی حقوق بشر

از بدو تأسیس سازمان ملل متحد تاکنون، بیش از صد سند بین المللی حقوق بشری در موضوعات مختلف به تصویب رسیده است، چند نمونه از اسناد مهم گسترش حقوق بشر عبارت است از:

۱- اعلامیه ی جهانی حقوق بشر

۲- میثاق های بین المللی حقوق بشر

۳- کنوانسیون حقوق کودک

۴- حق توسعه

ضمانت اجرای رعایت حقوق بشر

شناسایی حقوق بشر به تنهایی نمی تواند رعایت حقوق بشر را تضمین نماید. به همین دلیل،نیاز به ابزارهای نظارتی برای رعایت حقوق بشر احساس می شود.ازآن جا که دولت ها به عنوان نماینده ی ملت های شان عضو سازمان ملل متحدند، درمقابل این سازمان

تعهد دارند که حقوق بشر را داخل مرزهای خود رعایت نمایند.حقوق بشر، دارای دو جنبه ی داخلی و بین المللی است.یعنی اول وظیفه ی دولت است حمایت از حقوق بشر را به عهده بگیرد ، اگر نتواست ،جامعه بین الملل جانشین دولت می شود تا از حقوق افراد در مقابل دولت خاطی حمایت کند.

۳- شورای اقتصادی و اجتماعی و نهادهای وابسته

شورای اقتصادی و اجتماعی یکی از ارکان سازمان ملل است که در زمینه ی مسایل مربوط به حقوق بشر فعالیت می نماید. این شورا از طریق ارائه ی توصیه و صدور قطع نامه درخصوص «حقوق بشر» براین امر نظارت می کند.

نهاد های حقوق بشری در ایران

بعضی از دولت ها برای این که در مزرهای داخلی کشور خود «حقوق بشر» را توسعه وترویج نمایند اقدام به تأسیس نهادهایی می کنند. این نهادها از طرف حاکمیت طبق قانون اساسی یا قانون عادی یا فرمان، تشکیل می شود و درکارکرد آن به طور مشخص درزمینه ی ترویج و حمایت حقوق بشر می باشد .

«کنفرانس جهانی حقوق بشر، نقش مهم و سازنده ی نهادهای ملی را برای ترویج و حمایت از حقوق بشر مخصوصاً در جهت مشورت دهی به مقامات دولتی، مورد تأیید قرار داده و تأثیر آن ها را درجبران تخلفات حقوق بشری،اشاعه ی اطلاعات مربوط به حقوق بشر و آموزش حقوق بشر تصدیق می کند.نهادهای که در جمهوری اسلامی ایران برای توسعه ی حقوق بشر تشکیل شده است عبارت اند از:

۱- کمیسیون حقوق بشر اسلامی

این کمیسیون درماه‌های پایانی سال ۱۳۷۳ خورشیدی ازسوی رئیس وقت قوه‌ی قضائیه در اجرای اصل ۱۵۶ قانون اساسی تأسیس شد.

اهداف کمیسیون حقوق بشر اسلامی عبارت است از:

- تبیین، آموزش و گسترش حقوق بشر از دیدگاه اسلام ؛
- نظارت بر چگونگی برخورداری و رعایت حقوق بشر ؛
- طرح و ارائه ی راه حل مناسب جهت اقدام و موضع گیری درقبال موارد نقض حقوق بشر
- رسیدگی و پیگیری موارد نقض حقوق بشر اسلامی ؛

ـ همکاری با سازمان های ملی و بین المللی حقوق بشر ؛

ـ بررسی وضع جمهوری اسلامی ایران نسبت به میثاق ها و کنوانسیون های بین المللی.

کمیسیون دارای یک شورای عالی سیاست گذاری است و مرکب از قضات وحقوق دانـان با تجربه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی و بعضی مقامات دولتی است.

کمیسیون حقوق بشر اسلامی متشکل از چند کمیته است وتلاش می کند تـا گـام هـای مؤثری در ارتقا و حمایت از مبانی حقوق بشر با عنایت به مفاهیم عالیه ی اسلامی بردارد.

۲- ستاد حقوق بشر

۳- کرسی حقوق بشر، صلح ودموکراسی یونسکو

۴- مرکز مطالعات حقوق بشر

آموزش حقوق بشر

آموزش حقوق یکی از نیازهای اساسی بشر و وسیله ی مهمـی بـرای تـرویج حقـوق بـشر است. هدف از آموزش حقوق بشرتعلیم مهارت ها، ارائه ی اطلاعات علمی وشکل دادن بـه رفتارهای است که باعث پیشبرد فرهنگ همگانی حقوق بشر می شود.

در کنفرانس ۱۹۹۳ وین آموزش حقوق بشر وتعلیم وآگاهی دادن عمـومی دراین زمینـه، برای تقویت تفاهم مشترک،بردباری و صلح بین جوامع ضروری دانسته شد.

درسال۱۹۶۸مجمع عمومی سازمان ملل متحداز کشورهای عضو خواست تا اصـول اعلامیـه ی جهانی حقوق بشر وسایر اسنادجهانی حقوق بشر را در نظام آموزشـی خـود بگنجاننـدو از معلمان نیز دعوت کرد تا آموزش تدریجی حقوق بشر را در مدارس توسعه بخشند.

سازمان ملل متحد از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۴ را دهه ی آموزش حقوق بشر اعلام کرده است تا موجب افزایش آگاهی جهانی از حقوق بشر وتقویت فرهنگ جهانی حقوق بشر شود.

سازمان ملل،به منظور توسعه ی حقوق بشر از مقامات دولتی وغیر دولتی مصرّانه خواسته است تا آموزش حقوق بشر را دردستور کار خود قرار دهند.

تعریف اقلیت

با بیان کامل تر می توان گفت برای این که جمعیتی به عنوان اقلیت شناخته شود باید این مشخصه ها را داشته باشد. قومیت،ملیّت مذهب یا زبان که موجب تمایز یک گـروه از گروه دیگر در داخل یک کشور می شود.

۱- از لحاظ تعداد کم باشند.

۲- حاکمیت را در دست نداشته باشند.

۳- تفاوت نژادی ، ملی، فرهنگی، زبانی ویا مذهبی با اکثریت جامعه داشته باشند.

اقلیت در حقوق ایران

سه نوع اقلیت در ایران وجود دارد که عبارت اند از:

۱- اقلیت های دینی(غیر مسلمان)

۲- اقلیت های مذهبی(غیر شیعه)

۳- اقیلت های قومی، نژادی وزبانی

اصل ۱۴ قانون اساسی درباره ی رعایت حقوق اقلیت ها می گوید:

« دولت جمهوری اسلامی ایران ومسلمانان موظف اند نسبت به افراد غیر مسلمان با اخلاق حسنه و قسط وعدل اسلامی عمل نمایند وحق و انسانی آنان را رعایت کنند.»

روابط اجتماعی افراد بر پایه قانون ومقررات:

اگر روابط اجتماعی افراد بر پایه قانون ومقررات استوار نباشد وافراد خود را مکلف به رعایت قانون و احترام به آن ندانند و روابط خود را بر مبنای آن تنظیم نکنند ، به زودی هرج ومرج و بی ثباتی در کلیه شؤنات اجتماعی ، اقتصادی وسیاسی جامعه بروز می کند تا حدی که ادامه حیات وبقای آن جامعه به مخاطره می افتد .

حقوق :به کلیه قوانین و مقررات که براساس آن افراد یک جامعه روابط خود را با یکدیگر به نظم درمی آورندحقوق می گویند .مانند حقوق اسلامی ، حقوق ایران ، حقوق فرانسه کلمه حقوق،درحقوق اسلامی،حقوق ایران،حقوق فرانسه یا حقوق انگلوساکسون وحقوق رُم همواره به شکل جمع به کار می رود ومقررات آن به صورت مجموعه های قانونی تدوین می شود. این دسته ازحقوق را در اصطلاح حقوق موضوعی وحقوق ذاتی می گویند.روشن است که مقررات مذکور ضمانت اجرائی دارد.

تعریف حقوق فردی :

به تعریف دیگر حقوق قدرت ، توانایی وامتیاز قانونی است که قانون گذار به اشخاص(خواه اشخاص حقیقی یا حقوقی)می دهد ودیگران باید به آن احترام بگذارند.مانندحق مالکیت ،

حق زوجیت،حق انتخاب شغل،حق رأی و..... کلمه حق در این معنی نوعاً به صورت مفرد به کار می رود وبه این دسته از حقوق در اصطلاح حق فردی گفته می شود.

موضوع حقوق به دو شعبه عمده تقسیم می شود.

الف- حقوق عمومی و حقوق خصوصی ب- حقوق ملی (داخلی) وحقوق بین المللی(خارجی)

تعریف حقوق عمومی و تقسیمات آن :

حقوق داخلی آن دسته از مقرراتی است که حاکم بر روابط دولت و مأموران و سازمان های دولتی با مردم و با یکدیگر است و شامل:حقوق اساسی- حقوق اداری- حقوق جزا- آیین دادرسی کیفری– آیین دادرسی مدنی- حقوق مالی- حقوق بین الملل عمومی- حقوق کار

حقوق اساسی:حقوق اساسی به حقوقی است که درآن ازشکل حکومت و قوای متشکله ی آن و روابط آنها با یکدیگرو روابط متقابل حکومت ومردم گفتگو می کند.

حقوق اداری :درحقوق اداری،ازوظایف وتکالیف واختیارات وزارتخانه ها و ادارات دولتی و روابط آنها با یکدیگر و نیز از روابط آنها با مردم گفتگو می کند .

حقوق جزا :در این رشته از علم حقوق از عناصر تشکیل دهنده جرم و تشخیص آن و تعیین مجرم و مجازات آنها و نیز از چگونگی و آیین تعقیب مجرمین گفتگو می شود .

آیین دادرسی کیفری: از تشکیلات قضایی و دادگاه های کیفری و نحوه ی رسیدگی به جرایم و اجرای مجازات کفتگو می شود.

آیین دادرسی مدنی :در این رشته از حقوق از چگونگی احقاق حق و طرز اقامه دعوی و ترتیبات و تشریفات آن بحث می شود تا افراد جامعه بتوانند به کمک راه های قانونی از تضییع حقوق خود جلوگیری کنند .

حقوق مالی :درباره وضع مالیات ها و عوارض دولتی و نحوه وصول آنها و نیز مقررات مربوط به بودجه و وظایف و حدود اختیارات سازمانهای مربوط گفتگو می کند .

حقوق بین الملل عمومی: به مجموعه ی قواعد حاکم بر روابط متقابل دولت ها با یکدیگر و با سازمان های بین المللی گفته می شود.

حقوق خصوصی:حقوقی است که بر روابط افراد خصوصی و حقوق و تکالیف متقابل آن ها حاکم است و شامل:

حقوق مدنی- حقوق تجارت (بازرگانی)- حقوق بین المللی خصوصی

حقوق مدنی: مهم ترین رشته حقوق خصوصی است که ناظر بر روابط قراردادی، خانوادگی و مالی افراد یک کشور است .

حقوق تجارت(بازرگانی):

شامل قواعد و مقررات حاکم بر روابط بازرگانی و فعالیت های تجاری و تجار است .

حقوق بین المللی خصوصی(خارجی): در این رشته از قواعد وحقوق و تکالیف اتباع دولت های مختلف با یکدیگر گفت وگو می شود.

دلایل اساسی برای تأسیس سازمان بین المللی کار :

۱- صلح جهانی پایدار را جز بر اساس عدالت اجتماعی نمی توان پایه گذاری کرد .

۲- شرایط کاری که در حال حاضر وجود دارد و موجب بی عدالتی ، فقر و محرومیت است لازم است این شرایط بهبود یابد .

۳- رقابت های بین المللی آثار زیانباری برای جامعه بشری به جای می گذارد و این اثرات مانع بزرگی را در بهبود زندگی و شرایط کارگران و روابط دولت ها به وجود خواهد آورد .

استانداردهای بین المللی می تواند گامی مؤثر در کاهش این موانع باشد .

دفتر بین المللی کار و وظیفه آن :

محل دبیرخانه درژنو است تهیه وتنظیم گزارش ها واسناد ومدارک مربوط به کار کنفرانس ها وسازمان به عهده این دفتر است.دفتر کار شناسان همکاری های فنی را استخدام می کندو خط مشی برنامه های همکاری های فنی را در جهان تدوین می کند وبه فعالیت پژوهشی و آموزشی می پردازد مجلات نشریات وکتاب های تخصصی ارزنده بسیاری در زمینه های مسایل کار وروابط صنعتی ودیگر مسایل اجتماعی تهیه ومنتشر می سازد . دفتر وزارت کار کشورهای عضو ونیز به سازمانهای کارفرمایی وکارگری کشورها در زمینه مسایل مورد علاقه آنها یاری می رساند.

تعداد اعضای هیات مدیره دفتر بین المللی کار ونحوه انتخاب آنها :

هیات مدیره مرکب از نمایندگان سه گروه(دولت،کار فرمایان و کارگران) است که اعضای آن توسط کنفرانس برای مدت۳ سال انتخاب می شوند . هیات مدیره دارای۵۶ عضو است که ۲۸ عضو نماینده دولت ها و۱۴ عضو نماینده کارگران و۱۴ عضو نماینده کار فرمایان هستند.

کنفرانس بین المللی کار: این کنفرانس که می توان آن را مجمع قانون گذاری سازمان نامیدسالی یک اجلاسیه داردکه یک ماه طول می کشد و با شرکت هیأت نمایندگی های کشورهای عضو که چهار نفر می باشد ، تشکیل می شود.

اشخاص حقیقی وحقوقی :

منظور از شخص حقیقی هر انسان طبیعی وواقعی است . در حالی که شخص حقوقی یک وجود فرضی واعتباری است که قانونگذار برای تسهیل روابط اجتماعی واقتصادی، حقوق وتکالیفی را برای آن تعیین می کند . این وجود فرضی مانند انسان واقعی وحقیقی در مراحل مختلف تولد تا مرگ برابر ضوابط قانونی تعیین شده فعالیت می کند .

اشخاص حقوقی :

دسته اول اشخاص حقوقی که حقوق عمومی کار آنها حفظ منافع وحقوق مردم است وبه موجب قانون ونمایندگی از سوی ملت دارای اختیارات خاص هستند آنها وظایف محوله را برابر قانون انجام می دهند مانند سازمان ها، ادارات دولتی ومؤسسات عمومی ، دولت مسؤل وناظراعمال آنها است.دسته دوم از اشخاص حقوقی که به اشخاص حقوق خصوصی معروف هستند صرفاً برای کسب سود وفعالیت های انتفاعی تشکیل می شوند .انواع شرکت های تجاری مندرج در ماده ۲۰ قانون تجارت از این شمارند که برابر معیارهات وشرایط قانونی مربوط تشکیل شده وفعالیت می کنند . نوع دیگر از اشخاص حقوقی ، حقوق خصوصی وجود دارند که جلب سود ومنفعت انگیزه تأسیس وکار آنهانیست بلکه دارای هدف های اجتماعی وخیرخواهانه هستندمانندمؤسسات وسازمان های نیکوکاری وخیریه برجمعیت ها

کارهای غیر مشروع:کارهایی است که خلاف مصالح اجتماعی و عفت عمومی است.

به موجب ماده ۷۶ قانون سنّ بازنشستگی :

۶۰ سال سن تمام برای مردان و ۵۵ سال تمام برای زنان به شرط داشتن حداقل ۱۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه است.

در کشورهای غربی و یا کشورهایی که حقوق و قوانین آنها متأثر از فرهنگ غربی است مورد استفاده قرار می گیرد. حقوق این کشور ها بیشتر بر مبنای عرف و عادت و حقوق نا نوشته است که قرن ها سابقه دارد. این کشورها به گروه انگلوساکسون معروفند که در رأس آنها کشور انگلستان قرار دارد.

هیأت حل اختلاف استان از افراد زیر تشکیل شده است.

الف) سه نفر نماینده کارگران به انتخاب کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان یا کانون انجمن های صنفی کارگران و یا مجمع نمایندگان کارگران واحدهای منطقه

ب) سه نفر نماینده کارفرمایان به انتخاب مدیران واحد های منطقه

پ) سه نفر نماینده دولت(مدیرکل کار و امور اجتماعی فرماندار رئیس دادگستری محل یا نمایندگان آنها).

شرایط و اوضاع و احوال غیر عادی از نظر قانون گذار:

الف)جلوگیری ازحوادث قابل پیش بینی یا ترمیم خسارتی که نتیجه حوادث مذکور است.

ب) اعاده فعالیت کارگاه - در صورتی که فعالیت مذکور به علت بروز حادثه یا اتفاق طبیعی مانند سیل، زلزله، و یا اوضاع و احوال غیر قابل پیش بینی دیگر قطع شده باشد.

برابر ماده ۱۷۸ قانون کار هر کس شخص یا اشخاصی را به اجبار و تهدید وادار به قبول عضویت در تشکل های کارگری و کارفرمایی کند، یا مانع از عضویت آنها در شکل های مذکور شود چنانچه از ایجاد تشکل های قانونی و انجام وظایف قانونی آنها جلوگیری کند ، با توجه به شرایط و امکانات خاصی و مراتب جرم به جریمه نقدی از ۲۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل مزد روزانه کارگر درتاریخ صدور حکم یا حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز و یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

در ماده ۱۳۰ قانون کار مقرر شده که کارگران واحد های تولیدی، صنعتی، کشاورزی، خدماتی و صنفی می توانندبرای تبلیغ و گسترش فرهنگ اسلامی ودفاع از دستاوردهای انقلاب سلامی و در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نسبت به تأسیس انجمن های اسلامی اقدام کنند.

۱- کدام یک از موارد زیرجزء ، منابع داخلی حقوق ایران نمی باشد؟

۱) قانون اساسی ۲) قانون کار ۳) رویه قضایی ۴)عقاید علمای دین

۲- مصوبات سازمان بین المللی کار به کدام صورت زیر به عنوان منابع خـارجی حقوق کار محسوب می شوند؟

۱) مقاوله نامه ها و توصیه نامه ها ۲) مقاوله نامه هاو آئین نامه ها

۳) توصیه نامه هاو آئین نامه ها ۴) آئین نامه ها و بخش نامه ها

۳-..... مهمترین رشته ی حقوق خصوصی است که ناظر بر روابط خانوادگی و مالی افراد یک کشور است.

۱) حقوق تجارت ۲) حقوق جزاء ۳) حقوق اداری ۴)حقوق مدنی

۴- کارگر از لحاظ قانون کارکسی است که به هرعنوان در مقابل دریافت ..... اعم از مزد و حقوق ، سهم سود و سایر مزایا به در خواست کارفرما کار می کند.

۱) حقوق ۲) مزد ۳) حق السعی ۴) هزینه ایاب و ذهاب

۵- کدام یک از موارد زیر از شمول مقررات قانون کار خارج هستند؟

۱) کارگران ۲) کارفرمایان

۳) کارگاه ها ومؤسسات تولیدی ۴) مشمولین قانون استخدام کشوری

۶- قرداد کار بین کارگر و کارفرما به چه شکلی ممکن است تنظیم شود؟

۱) فقط کتبی ۲) فقط شفاهی ۳) کتبی یا شفاهی ۴) هیچکدام

۷- کدام یک از موارد زیر از شرایط اساسی انعقاد قرارداد کار نیست؟

۱) قصد طرفین ورضای آنها ۲) اهلیت طرفین

۳) مشروعیت جهت معامله ۴) داشتن سواد کافی

۸- کدامیک از موارد زیر موجب تعلیق قرارداد کار می شود؟

۱) بیماری کارگر ۲) انجام خدمت زیر پرچم ۳) توقیف کارگر ۴) همه ی موارد

۹- اگر خاتمه قرارداد کار به علت کاهش توانایی جسمی و فکری کـارگر باشـد، کارفرما مکلف است به نسبت هر سال سابقه کار معادل چند ماه آخرین حقوق به وی بپردازد؟

۱) ۱/۵ ماه ۲) ۲ ماه ۳) ۱ ماه ۴) ۳ ماه

۱۰- کدام یک از موارد زیر موجب خاتمه قرارداد کار خارج از اداره‌ی طرفین است؟

۱) بازنشستگی ۲) اخراج ۳) استعفاء ۴) ترک کار

۱۱- مراجع حلّ اختلاف فردی به ترتیب مقرر در قانون کار عبارتند از:

۱) سازش- هیأت تشخیص- هیأت حل اختلاف استان

۲) هیأت حل اختلاف استان- سازش - هیأت تشخیص

۳) هیأت تشخیص- هیأت حل اختلاف استان - سازش

۴) سازش- هیأت حل اختلاف استان- هیأت تشخیص

۱۲- هیات حل اختلاف استان متشکل از چند نفر است؟

۱) سه نفر ۲) شش نفر ۳) نه نفر ۴) دوازده نفر

۱۳- مرجع اجرای آرای قطعی مراجع حل اختلاف کار کدامیک از موارد زیر می باشد؟

۱) واحد اجرای احکام دادگستری ۲) اداره کار

۳) اداره ثبت محل ۴) فرمانداری محل

۱۴- رأی هیأت تشخیص پس از گذشت چند روز از تاریخ ابلاغ لازم الاجراست؟

۱) ۱۰ روز ۲) ۱۵ روز ۳) ۲۰ روز ۴) ۳۰ روز

۱۵- مراجع حل اختلاف پیش بینی شده درقانون کار تنها به دعاوی رسیدگی می کنند که طرفین آن ..... باشد.

۱) کارگر(کارآموز) و کارفرما ۲) اتباع بیگانه

۳) اداره کار و دادگستری ۴) هیچکدام

۱۶- در صورتیکه کارگر بعد از تشخیص غیر موجه بودن اخراج خود توسط هیأت حل اختلاف،حاضر به برگشت به سر کار نباشد، کارفرما مکلف است به نسبت هر سال سابقه خدمت معادل چند روز به وی حقوق بپرداد؟

۱) ۶۰روز ۲) ۳۰ روز ۳) ۴۵ روز ۴) ۲۰ روز

۱۷- پیمان دسته جمعی کار برابر ماده ۱۴۰ قانون کار باید درچندنسخه تنظیم شود؟

۱) ۴نسخه ۲) ۲ نسخه ۳) ۱ نسخه ۴) ۳ نسخه

۱۸- پیمان های دسته جمعی کارتنها در صورتی معتبر هستند که :

۱) مزایایی کمتر از آنچه که در قانون کار پیش بینی کرده اند درآن پیش بینی نشده باشد.

۲) با قوانین جاری کشور و تصمیمات قانونی دولت مغایر نباشد.

۳) عدم تعارض مباحث و نکات پیمان با بندهای ۱ و۲

۴) همه موارد فوق

۱۹- کلیه دریافتی های قانونی را که کارگر به اعتبار قرارداد کار اعم از مزد یا حقوق، کمک عائله مندی، هزینه های مسکن ، خواربار، ایاب وذهاب ، مزایای غیر نقدی، پاداش افزایش تولید، سود سالانه وغیره دریافت می کند چه می نامند؟

۱) پاداش و انعام ۲) بن کارگری ۳) حق السعی ۴) حداقل مزد

۲۰- کدامیک از عبارتهای زیر صحیح است؟

۱) مزد اسمی مجموعه وجوهی است که کارفرمایان از کارگران دریافت می کنند.

۲) مزد حقیقی میزان واقعی قدرت خرید کارگر را نشان می دهد.

۳) مزد نقدی بر مبنای پول خارجی پرداخت می شود.

۴) مزد فقط به صورت نقدی است.

۲۱- درصورتیکه مزد کارگر بر اساس محصول تولید شده یا میزان انجام کار در زمان معین باشد، به آن ..... گفته می شود.

۱) مزد ساعتی ۲) کار مزد ۳) کارمزدساعتی ۴) مزد اضافی

۲۲- پاداش ازطرف ... به کارگر پرداخت می شود درحالیکه انعام ازطرف ... می باشد.

۱) کارفرما – مراجعین ۲) مراجعین– کارفرما

۳)دولت – کارفرما ۴) کارفرما - دولت

۲۳- تعیین میزان حداقل مزد کارگران هر ساله توسط ..... صورت می گیرد.

۱) مجلس شورای اسلامی ۲)شورای عالی کار

۳) وزارت کار و امور اجتماعی ۴) سازمان بین المللی کار

۲۴- میزان ساعت کار کارگران مطابق ماده ۵۱ قانون کار و تبصره آن چند ساعت ست؟

۱) ۶ ساعت در روز و ۴۸ساعت در هفته ۲) ۸ ساعت در روز و ۴۴ساعت در هفته

۳) ۸ ساعت در روز و ۴۸ساعت در هفته ۴) ۶ ساعت در روز و ۴۰ساعت در هفته

۲۵- ارجای کار اضافی در شرایط عادی به کارگران با چه شرایطی مجاز است؟

۱) موافقت کارگر

۲) پرداخت ۴۰ درصد اضافه بر مزد هر ساعت کاری

۳) ساعت کار اضافی نباید از ۴ساعت در روز بیشتر باشد.

۴) همه موارد فوق

۲۶- میزان مرخصی سالانه استحقاقی هر کارگر چند روز است؟

۱) ۳۰ روز ۲) ۳۱روز ۳) ۶۰ روز ۴) ۴۵ روز

۲۷- سن پذیرش کودکان به کار در ایران برابرماده ۷۹ قانون کار چند سال است؟

۱) ۱۸ سال تمام ۲) ۲۰ سال تمام ۳) ۱۵ سال تمام ۴) ۲۲ سال تمام

۲۸- هر کارگر حداکثر چند روز از مرخصی سالانه استحقاقی خود را می تواند در سال ذخیره کند؟

۱) ۹ روز ۲) ۳۰ روز ۳) ۲۱ روز ۴) هیچکدام

۲۹- شورای عالی حفاظت فنی مسؤلیت ..... را دارد.

۱) احداث کارگاه جدید و توسعه ی آنها

۲) تهیه و تنظیم موازین و آئین نامه های حفاظت فنی و بهداشت کار

۳) بازرسی از کارگاهها و ارائه ی پیشنهادات

۴) توسعه مراکز کارآموزی و مراکز تربیت مربی

۳۰- ریاست شورای عالی حفاظت فنی بر عهده ی چه کسی است؟

۱) وزیر صنایع ومعادن یا معاون او ۲) وزیر کارو امور اجتماعی یا معاون او

۳) رئیس دیوان عالی کشور ۴) دو نفر از نمایندگان کارگران

۳۱- تامین وسایل بهداشتی وحفاظتی برای کارگران مسئولیت کدامیک ازافراد زیراست؟

۱) وزارت بازرگانی ۲) کارفرمایان

۳) وزارت کارو امور اجتماعی ۴) شورای اسلامی کار

۳۲- بازرسی دقیق و مستمرازکلیه قسمتهای کارگاه وتشویق و تنبیه کارگران ازوظایف کدام است؟

۱) کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار
۲) بازرسان کار
۳) کارشناسان بهداشت حرفه ای
۴) وزارت کارو امور اجتماعی

۳۳- نمونه برداری از موادی که کارگران در کارگاه ها با آن سرو کار دارند از وظایف کیست؟

۱) وزارت کارو امور اجتماعی
۲) بازرسان کارو امور کارشناسان بهداشت حرفه ای
۳) کارشناسان دادگستری
۴) نماینده کارگران

۳۴- نظارت بر اجرای صحیح مقررات کار وآئین نامه ها و دستورالعملهای مربوط به حفاظت فنی به عهده ی چه کسی است؟

۱) اداره کل بازرسی کار
۲) کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار
۳) کارفرما
۴) شورای عالی کار

۳۵- در صورت احتمال وقوع حادثه یا بروز خطر در کارگاه صدور قرار تعطیل تمام یا قسمتی از کارگاه به عهده کیست؟

۱) دادستان دادسرای عمومی محل
۲) اداره کارمحل
۳) نماینده کارگران
۴) نماینده کارفرمایان

۳۶- ایجاد مراکز کارآموزی پایه یا مراکز کارآموزی تکمیل مهارت و مراکز تربیت مربی از وظایف کیست؟

۱) وزارت صنایع و معادن
۲) وزارت کارو امور اجتماعی
۳) مجلس شورای اسلامی
۴) انجمن اسلامی

۳۷- حداقل و حداکثر سن کارآموز به ترتیب چند سال است؟

۱) ۱۸ سال و۲۰ سال
۲) ۱۵ سال و۱۸ سال
۳) ۱۵سال و۲۰ سال
۴) ۲۰ سال و۲۵ سال

۳۸- حداکثر مدت قرارداد کارآموزی باید چند سال باشد؟

۱) ۲ سال ۲) ۴ سال ۳) ۳سال ۴) ۱سال

۳۹- اتباع بیگانه برای اشتغال در ایران باید دارای چه شرایطی باشند؟

۱) داشتن حداقل ۱۸ سال ۲)داشتن روادیدورودبه ایران واخذپروانه کار

۳) داشتن روادید ورود به ایران ۴) اخذ پروانه کار

۴۰- در یک قراداد کارآموزی چه نکاتی باید گنجانده شود؟

۱) مشخصات دقیق طرفین وتعهدات آنها

۲) سن کارآموزو میزان مزد پرداختی

۳) محل کارآموزی وحرفه یا شغلی که باید تعلیم داده شود.

۴) همه موارد فوق

۴۱- تبلیغ و گسترش فرهنگ اسلامی و دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی و اجرای اصل ۲۶ قانون اساسی از اهداف تشکیل کدامیک از موارد زیر است؟

۱) انجمن های اسلامی ۲)انجمن های صنفی کارگران وکارفرمایان

۳) شورای اسلامی ۴) هیچکدام

۴۲- کدام یک از موارد زیر از اهداف انجمن های صنفی کارگران و کارفرمایان است؟

۱) بهبود وضع اقتصادی کارگران

۲) حفظ حقوق ومنافع مشروع کارگران وکارفرمایان

۳) بهبود وضع اقتصادی کارفرمایان

۴) همه موارد صحیح است.

۴۳- تأمین قسط اسلامی وهمکاری درتهیه برنامه ها و ایجاد هماهنگی درپیشرفت امور واحدهای تولیدی صنعتی و کشاورزی و خدماتی از اهداف تشکیل کدامیک از موارد زیر است؟

۱)انجمن های اسلامی ۲)شورای اسلامی کار ۳)انجمن های صنفی ۴)شورای عالی کار

۴۴- طبق ماده ۱۴۸ قانون کار، بیمه کارگران مشمول قانون کار توسط کارفرمایان ..... است.

۱) اجباری ۲) اختیاری

۳) هم اجباری و هم اختیاری ۴) هیچکدام

۴۵- کدام یک از موارد زیرازجمله خدمات رفاهی در نظر گرفته شده در قوانین اسلامی و کار برای کارگران است؟

۱) تأسیس تعاونی های مسکن کارگران ۲) تأسیس تعاونی های مصرف کارگران

۳) تأسیس امکانات ورزشی ۴) همه موارد

۴۶- ریاست شورای عالی کار بر عهده کدامیک از اشخاص زیر می باشد؟

۱) رئیس جمهوری ۲) وزیر کار و امور اجتماعی

۳) انجمن های اسلامی ۴) شورای اسلامی کار

۴۷- وظیفه شورای عالی کار کدام است؟

۱) تصویب آئین نامه ها ومقررات مربوطه ۲) کمک به اجرای بهتر قانون کار

۳) گزینه ۱و۲ صحیح است. ۴) هیچکدام

۴۸- قانون کارجمهوری اسلامی ایران درچه تاریخی وتوسط چه نهادی به تصویب رسید؟

۱)۲۹آبانماه۱۳۶۹وتوسط مجلس شورای اسلامی

۲)۲۹آبانماه۱۳۶۹وتوسط مجمع تشخیص مصلحت

۳)در سال ۱۳۰۲و توسط والی کرمان

۴) در سال ۱۳۷۷و توسط مجلس شورای ملی

۴۹- این سخن از کیست؟

(کارکردن در راه بهره برداری وسود جستن برای معاش مانندجهاد در راه خداست.)

۱)پیامبراسلام(ص)۲) امام علی (ع) ۳) امام صادق (ع) ۴) امام حسن (ع)

۵۰- کارگران در چه مواردی می توانند از مرخصی موردی استفاده کنند؟

۱) فوت همسر ۲) فوت پدر ، مادر، فرزندان

۳) ازدواج دائم ۴) همه موارد فوق

پاسخنامه سوالات

سوال	۱	۲	۳	۴	سوال	۱	۲	۳	۴
۱				✓	۲۶	✓			
۲	✓				۲۷			✓	
۳				✓	۲۸	✓			
۴			✓		۲۹		✓		
۵				✓	۳۰		✓		
۶			✓		۳۱		✓		
۷				✓	۳۲	✓			
۸				✓	۳۳		✓		
۹		✓			۳۴	✓			
۱۰	✓				۳۵	✓			
۱۱	✓				۳۶		✓		
۱۲			✓		۳۷		✓		
۱۳	✓				۳۸			✓	
۱۴		✓			۳۹		✓		
۱۵	✓				۴۰				✓
۱۶			✓		۴۱	✓			
۱۷	✓				۴۲				✓
۱۸				✓	۴۳		✓		
۱۹			✓		۴۴	✓			
۲۰		✓			۴۵				✓
۲۱			✓		۴۶		✓		
۲۲	✓				۴۷			✓	
۲۳		✓			۴۸		✓		
۲۴		✓			۴۹	✓			
۲۵				✓	۵۰				✓

۳۷